

Pycnonotus cafer

České jméno: bulbul šupinkový
Anglické jméno: red-vented bulbul
Čeleď: Pycnonotidae

Obr 1: Bulbul šupinkový. Foto: Charles J. Sharp

Původ: Indie, Pákistán, Srí Lanka, Vietnam

Sekundární rozšíření: Důvodem rozšíření bylo neúmyslné převezení druhu lodní dopravou mezi státy indického subkontinentu a sousedními ostrovy v indickém oceánu. Druh je také často chován jako domácí mazlíček, takže dalším způsobem šíření je únik ze zájmových chovů. Introdukce proběhla v následujících státech: Bahrajn, Irán, Kuvajt, Omán, Katar, Saúdská Arábie, Spojené Arabské Emiráty, Havajské ostrovy, Americká Samoa, Fidži, Francouzská Polynésie, Marshallovy ostrovy, Nová Kaledonie, Nový Zéland, Samoa a Tonga. V Evropě byl zaznamenán prvně v roce 2003 na Kanárských ostrovech (Fuerteventura), kde bylo pozorováno i rozmnožování (2018). V roce 2018 byl bulbul pozorován i ve Valencii ve Španělsku.

Rozšíření v ČR: Není znám žádný výskyt ve volné přírodě.

Cesty zavlečení: Únik z chovů, neúmyslné zavlečení s dopravou.

Popis: Stromový pták, který se vyznačuje svojí hlučností. Dospělý jedinec je asi 20 cm velký, a váží mezi 26 - 45 g. Hlava je černá, s chocholkou, zbytek těla hnědě zbarvený, břicho a zadeček jsou světlejší. Jméno „šupinkový“ je odvozeno od světlých šupinek s tmavým lemováním, které mají tyto ptáci na hrudi. Podcasní krytky má karmínově červené, jak již anglický název napovídá. Ocas je dlouhý a černá pera jsou lemována bílým pruhem. Samec a samice jsou si vzhledově podobní, i když samec bývá o něco větší. Mladí jedinci se od dospělých liší jednolitým tmavým zbarvením. Rozlišuje se osm poddruhů (*Pycnonotus cafer*

bengalensis, *P. c. cafer*, *P. c. haemorrhousus*, *P. c. humayuni*, *P. c. intermedius*, *P. c. melanchimus*, *P. c. stanfordi*, *P. c. wetmorei*), které se drobně odlišují svým vzhledem. Nadto existují dvě formy, které byly v minulosti uváděny jako poddruhy, v současné době se ale berou pouze jako formy.

Hnízdo si staví v křovinách ve výšce mezi 2 až 3 m. Krom křovisek ale páry využívají i budovy nebo díry v jejich omítkách. Mívají dvě až tři snůšky ročně. V každé snůšce bývá 2 až 5 světle růžových až načervenalých vajec s tmavšími skvrnami. O vylíhlá mláďata se pak společně starají samec i samice. Čtrnáct dní od nakladení vajec se líhnou holá ptáčata. Bulbulové vyhledávají především řídké lesy, otevřené pláne nebo obdělávané plochy. Živí se ovocem, okvětními lístky květin, nektarem, hmyzem a byly zaznamenány i případy, kdy požírali malé gekony.

Obr 2: Typické znaky b. šupinkového - hřebínek na hlavě a červené podocasní krovky. Foto: T. A. Gonsalves.

Možnosti záměny: Ostatní zástupci rodu *Pycnonotus* mají buď hnědě, nebo žlutě zbarvené podocasní krovky. Jediný zástupce, který má také červený zadeček, je bulbul červenouchý (*Pycnonotus jocosus*), který je ale menší, světlejší a na hlavě má špičatou chocholku a červený pruh pod okem.

Obr 3: Bulbul červenouchý. Foto: Raman Kumar

Obr 3: *Pycnonotus goiavier*. Foto: J.J. Harrison

Riziko: V zemích, ve kterých byl úspěšně introdukovan, se vyznačuje jako škůdce v zemědělství. Může být také šířitelem nepůvodních druhů rostlin. Bývá také dobrým

kompetitorem v nově osídlených oblastech a vyznačuje se svou agresí vůči ostatním druhům ptáků, čímž může potlačovat výskyt původních druhů. Bulbul šupinkový je označován jako přenašeč ptačí malárie, patogenu *Plasmodium relictum*. Patogen je rozšířen téměř celosvětově, pro některé tropické ostrovy, kam se ještě nedostal, by to ale mohlo být ohrožující. V ČR se patogen již vyskytuje.

Likvidace: Jako mechanická likvidace se používají pasti typu „camembert“, u kterých se průchod do pasti zužuje, a ptáci by neměli být schopni dostat se ven. Při neúmyslném odchytu jiného druhu, je daný druh opět vypuštěn, proto musí být pasti často kontrolovány. Jako návnada se používá ovoce, údajně nejlépe červené barvy. V některých zemích se osvědčily stejné pasti, které se doporučují na odchyt majny obecné (viz infokarta k tomuto druhu). Po odchytu probíhá humánní usmrcení. Možným řešením je také odstřel, který je vysoce selektivní, když je prováděn odborníky. Na Novém Zélandu došlo mezi lety 1952-1955 k eradikaci druhu. Ornitologické nárazové sítě jsou neselektivní, proto jejich používání není vhodné (pouze je-li zajištěn stálý dozor a vypouštění necílových druhů). Chemická likvidace (např. Starlicid) je možná, např. v Americké Samoí byla úspěšná, avšak v EU je užití dotyčných chemikálií zakázáno.

Zdroje:

Patra G., Behera P., Borthakur S.K., Ghosh S., Biswas P., Kumar A., Debbarma A., Alam S.S. 2018. Prevalence of *Plasmodium relictum* in four common bird species in India, Biological Rhythm Research. DOI: 10.1080/09291016.2018.1518211

Thibault M., Masse F., Pujapujane A., Lannuzel G., Bordez L., Potter M., Fogliani B., Vidal E., Brescia. F. 2018. “Liaisons dangereuses”: The invasive red-vented bulbul (*Pycnonotus cafer*), a disperser of exotic plant species in New Caledonia. Ecology and Evolution 2018: 1 – 11. DOI: 10.1002/ece3.4140.

Votýpka J., Simek J., Tryjanowski P. 2003. Blood parasites, reproduction and sexual selection in the red-backed shrike (*Lanius collurio*). Annales Zoologici Fennici, 40 (5): 431-439.

<https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.45977#REF-DDB-203451>

<https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.109545>

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiXw-229vGGAxUu9gIHHWr_AnMQFnoECBUQAQ&url=https%3A%2F%2Fcircabc.europa.eu%2Fsd%2Fa%2Fb163c415-2600-44c4-aa9f-bb15e4324dc5%2F6b.%2520Pycnonotus%2520cafer%2520Management%2520Annex.docx&usg=AOvVaw1BGx7EIVuOKd3L_h-MOPIT&opi=89978449

Obr 1:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red-vented_bulbul_%28Pycnonotus_cafer_haemorrhousus%29.jpg

Obr. 2:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red_Vented_Bulbul_IIT_Mandi_Himachal_Mar20_D72_14359.jpg

Obr 3:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red_Whiskered_Bulbul_-_Pycnonotus_jocosus_Apr07_010.jpg

Obr 4: Yellow-vented Bulbul (*Pycnonotus goiavier*), Kent Ridge Park, Singapore [19.1. 2019]. Dostupné na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Yellow-vented_bulbul#/media/File:Pycnonotus_goiavier_-_Kent_Ridge_Park.jpg